

KARTA KURSU

Nazwa	Filozofia umysłu I
Nazwa w j. ang.	<i>Philosophy of Mind 01</i>

Kod		Punktacja ECTS*	5
-----	--	-----------------	---

Koordinator	Dr hab. Marzenna Jakubczak, prof. UP	Zespół dydaktyczny
-------------	--------------------------------------	--------------------

Opis kursu (cele kształcenia)

Celem kursu jest zapoznanie studentów ze specjalistyczną terminologią oraz z wybranymi filozoficznymi stanowiskami dotyczącymi natury umysłu i świadomości. Punktem wyjścia jest przegląd klasycznych (starożytnych i nowożytnych) koncepcji podmiotu, które wpłynęły na współczesny język debaty dotyczącej dualizmu psychofizycznego i możliwości jego przezwyciężenia. Podczas kursu studenci doskonalą również umiejętność rekonstruowania i krytycznego oceniania argumentacji za / przeciw wybranej teorii umysłu.

Warunki wstępne

Wiedza	
Umiejętności	
Kursy	

Efekty kształcenia

	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Wiedza	W01: Student/ka zna przedmiot, metody i terminologię filozofii umysłu, a także klasyczne koncepcje podmiotu i najważniejsze teorie umysłu.	K_W02
	W02: Posiada podstawową wiedzę filozoficzną dotyczącą różnic w pojmowaniu świadomości oraz problemów wynikających z dualizmu psychofizycznego.	K_W02

Umiejętności	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych

	<p>U01: Student/ka potrafi rozpoznawać i porównywać wyniki z różnych dziedzin i dyscyplin wiedzy; potrafi poprawnie stosować terminy i pojęcia z obszaru filozofii umysłu, potrafi formułować i analizować problemy dotyczące świadomości i relacji umysł-ciało;</p> <p>U02: student/ka potrafi przedstawiać swoje stanowisko, argumentować i dyskutować w oparciu o zdobytą wiedzę; analizuje historyczne i współczesne poglądy na temat natury umysłu, świadomości i tożsamości osobowej.</p>	<p>K_U01</p> <p>K_U06</p>
--	---	---------------------------

Kompetencje społeczne	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
	K01: student/ka wykorzystuje wiedzę z zakresu filozofii umysłu przy interpretacji danych empirycznych i rozumie potrzebę aktualizowania zdobytej wiedzy.	K_K01

Organizacja												
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach										
		A		K		L		S		P		E
Liczba godzin	30	30										

Opis metod prowadzenia zajęć

Wykłady problemowe poświęcone omówieniu zagadnień filozoficznych i wybranych teorii umysłu; w uzupełnieniu prezentacje PPT.
 Ćwiczenia w formie dyskusji nad problematyką poruszaną w lekturach (fragmenty filozoficznych tekstów źródłowych). Dyskusja służy opanowaniu specjalistycznej terminologii, pobudzeniu refleksji krytycznej oraz rozwijaniu umiejętności referowania i formułowania argumentów za (bądź przeciw) wybranym filozoficznym stanowiskiem.

Formy sprawdzania efektów kształcenia

	E – learning	Gry dydaktyczne	Ćwiczenia w szkole	Zajęcia terenowe	Praca laboratoryjna	Projekt indywidualny	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Kolokwium	Praca pisemna	Egzamin ustny	Egzamin pisemny	Konспекty z przeczytanych lektur
W01								x	x		x		
W02								x	x		x		
U01								x	x		x		
U02								x	x		x		
K01								x	x		x		

Kryteria oceny	<p>(1) 65% Egzamin ustny.</p> <p>(2) 20% Kolokwium śródsesemestralne sprawdzające wiedzę z zakresu terminologii i podstawowych stanowisk omawianych podczas zajęć.</p> <p>(3) 15% Aktywny udział w dyskusji podczas zajęć.</p>
----------------	--

Uwagi	Dwie nieobecności w trakcie semestru – bez konsekwencji. Większa absencja skutkuje koniecznością przygotowania dodatkowych zadań, wyznaczonych przez prowadzącego.
-------	--

Treści merytoryczne (wykaz tematów)

Kluczowe kwestie omawiane podczas zajęć:

1. Pojęcie umysłu z perspektywy klasycznej filozofii. Ewolucja konceptualizacji problemu świadomości od czasów starożytnych po współczesność. Dualizm, fizykalizm a redukcjonizm. Perspektywa przedmiotowa (obiektywna) vs. podmiotowa (subiektywna).
2. Geneza problemu umysł-ciało na gruncie historii filozofii. Sokrates i Platon (rozum – emocje – popędy; podmiot jednostkowy a zbiorowy).
3. Arystoteles (*psyche* a *nous*; człowiek – zwierzę – roślina). Św. Augustyn i św. Tomasz (samopoznanie, iluminizm, natywizm, podmiotowa sprawczość, teleologia).
4. Kartezjusz – źródła i konsekwencje nowożytnego dualizmu psychofizycznego.
5. Wyzwania interakcjonizmu. Panpsychizm Cavendish i jej argumenty na rzecz myślącej materii.
6. Paralelizm Leibniza, immaterializm Berkeleya, oraz monizmy Spinozy i Le Mettrie.
7. Źródła angielskiego empiryzmu – idole Bacona i Locke'a idee umysłu.
8. Hume – skojarzenia i sceptycyzm empirysty, czyli eksperymentalny potencjał filozofii.
9. Kant – wkład umysłu w doświadczenie (fenomeny a noumeny).
10. Wundt i Fechner – początki psychologii eksperymentalnej. Od frenologii (Gall) do neuropsychologii (Łuria).
11. Metody badania umysłu – mentalizm vs. behawioryzm psychologiczny (Skinner) i logiczny (Ryle). Umysł jako „czarna skrzynka”.
12. Antyredukcyjne podejście do dualizmu psychofizycznego – metafizyka deskryptyna Strawsona.
13. Funkcjonalizm (Putnam, Fodor vs. Block, Searle) i misterianizm (McGinn, Pinker) – argumenty za i przeciw.
14. Eliminatywizm (Churchland) vs. nieredukowalność subiektywności – *qualia* i pierwszoosobowy punkt widzenia (Nagel, Jackson, Dennett).
15. Łatwy i trudny problem świadomości (Chalmers; hipoteza *zombi*).

Wykaz literatury podstawowej

1. Urszula Żegleń, „Znaczenie filozofii dla kognitywistyki”, w: (red.) J. Bremer, *Przewodnik po kognitywistyce*, Wyd. WAM, 2016 (s. 39-78).
2. Julien Offray de La Mettrie, *Człowiek-maszyna*, przeł. S. Rudniański, Warszawa: Wyd. PWN, 1953 (wybrane fragmenty).
3. David Hume, *Traktat o naturze ludzkiej*, przeł. Cz. Znamierowski (rozd. Rozdział V: „O niematerialności duszy”, Rodz. VI: „O tożsamości osoby”).
4. Ludwig Wittgenstein, „Dociekania filozoficzne”, Wyd. PWN, 1972 (&243-&401).
5. Gilbert Ryle, *Czym jest umysł?*, Wyd. PWN, 1970 (Rozd. I & II).
6. Peter F. Strawson, „Osoby” w: *Filozofia podmiotu* (antologia), red. J. Górnicka-Kalinowska. Aletheia, Warszawa 2001 (s. 13-40).
7. Alan M. Turing, „Maszyna licząca a inteligencja”, w: B. Chwedeńczuk (red.) *Fragmenty filozofii analitycznej*, tom II, *Filozofia umysłu*, Fundacja Aletheia – Wydawnictwo SPACJA, Warszawa 1995 (s. 271-300).
8. John R. Searle, *Umysły, mózgi i programy*, w: B. Chwedeńczuk (red.) *Fragmenty filozofii analitycznej*, tom II, *Filozofia umysłu*, Fundacja Aletheia – Wydawnictwo SPACJA, Warszawa 1995

(s. 301-324).

9. Thomas Nagel, *Pytania ostateczne*, Fundacja Aletheia, 1997 („Jak to jest być nietoperzem?”, s. 203-219).
10. David Chalmers, „Zagadka istnienia świadomości”, *Świat Nauki*, nr 2, 1996 (s.58-65)
11. Robert Poczobut, „Superweniencja: zarys problematyki”, *Filozofia Nauki* 8/2, 2000 (s. 25-44).
12. David Chalmers, *Świadomy umysł*, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2010 (Rozdz. VI „Spójność między świadomością i poznaniem”)
13. Daniel C. Dennett, *Słodkie sny*, Wyd. Prószyński i S-ka, 2007 (Rozdz. II „Trzecioosobowe podejście do świadomości”, Rozdz. III „Wyjaśnianie ‘magii’ świadomości”)
14. Daniel C. Dennett, *Słodkie sny*, Wyd. Prószyński i S-ka, 2007 (Rozdz. IV „Czy bez qualiów warto żyć?”)
15. Paul Churchland, *Mechanizm rozumu, siedlisko duszy. Filozoficzna podróż w głąb mózgu*, Wyd. Aletheia, 2002 (Rozdz. VIII „Zagadka świadomości”)
16. Shaun Gallagher, Dan Zahavi, *Fenomenologiczny umysł*, Wyd. PWN. 2015 (Rozdział III).

Wykaz literatury uzupełniającej

- *Filozofia podmiotu* (antologia), red. J. Górnicka-Kalinowska. Aletheia, Warszawa 2001.
- *Filozofia umysłu* (antologia), red. B. Chwedeńczuk, Aletheia, Warszawa 1995.
- Chalmers D. ed., *Philosophy of Mind: Classical and Contemporary Readings*, Oxford University Press 2002.
- Dennett D.C., *Słodkie sny*, Prószyński i S-ka, Poznań 2007. Bremer J., *Jak to jest być świadomym. Analityczne teorie umysłu a problem świadomości*, Wyd. IFiS PAN, Warszawa 2005. Chalmers D., *Świadomy umysł*, Wyd. PWN, Warszawa 2010.
- Churchland P.M., *Mechanizm rozumu, siedlisko duszy. Filozoficzna podróż w głąb mózgu*, Aletheia, Warszawa 2002.
- Churchland Patricia S., *Neurophilosophy: Toward a Unified Science of the Mind-Brain*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press 1986.
- Churchland Patricia S., The neurobiological platform for moral values. *Behaviour* 151 (2014) 283–296.
- Dennett D.C., *Świadomość*, Copernicus Center Press, Kraków 2016.
- Frith Ch., *Od mózgu do umysłu. Jak powstaje nasz wewnętrzny świat*, Wyd. UW, Warszawa 2011.
- Gazzaniga Michael S., *Kto tu rządzi – ja czy mój mózg? Neuronauka a istnienie wolnej woli*. Smak Słowa, Sopot 2013.
- Heil John ed., *Philosophy of Mind. A Guide and Anthology*. Oxford University Press 2004.
- Macphail E.M., *Ewolucja świadomości*, Rebis, Poznań 2002.
- Nagel T., *Widok znikąd*, Aletheia, Warszawa 1997.
- Ryle, G., *Czym jest umysł?*, PWN, Warszawa 1970.
- Sacks O., *Mężczyzna, który pomylił swoją żonę z kapeluszem*, Wyd. Zysk i S-ka, Poznań 2008.
- Scott A., *Schody do umysłu. Nowa kontrowersyjna wiedza o świadomości*, WNT, Warszawa 1999.
- Searle J., *Umysł – krótkie wprowadzenie*, Rebis, Poznań 2010.
- Searle J., *Umysł na nowo odkryty*, PIW, Warszawa 1999.
- Sprague Elmer, *Persons and their minds. A philosophical investigation*. Westview Press 1999.
- Stich Stephen P. and Ted A. Warfield eds., *The Blackwell Guide to Philosophy of Mind*. Blackwell Publishing Ltd. 2003.
- Zeman Adam, *Consciousness. A user's guide*. Yale University Press 2002.
- Żegleń U., *Filozofia umysłu. Dyskusja z naturalistycznymi koncepcjami umysłu*, Wyd. A. Marszałek Toruń 2003.

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)

Ilość godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	30
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	30
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	10
Ilość godzin pracy studenta	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	30

bez kontaktu z prowadzącymi	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	10
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	-
	Przygotowanie do egzaminu	30
Ogółem bilans czasu pracy		140
Ilość punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		5